

Innst. S. nr. 168

(2007-2008)

Innstilling til Stortinget fra familie- og kulturkomiteen

St.meld. nr. 10 (2007-2008)

Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om kriterium for knutepunktstatus og vurdering av gjennomføring av knutepunktoppdraget

Til Stortinget

1. SAMMENDRAG

1.1 Innledning og om formålet med meldingen

Formålet med meldinga er å gje knutepunktomgrepet eit fornya innhald ved å presisere kulturansvaret og oppdraget som følgjer av det offentlege tilskotet til verksemder med status som knutepunkt.

Siktemålet med meldinga er å sikre at det vert stilt klare forventningar til verksemder med status som knutepunkt. Departementet har på denne bakgrunnen hatt ein gjennomgang av korleis knutepunktoppdraga skal bli gjennomførte og vurderte.

Også innanfor det gjeldande funksjonsdelingssystemet er det ein føresetnad for statstilskotet at institusjonar som får fast årleg statstilskot, skal gjere greie for oppnådde resultat. Mål- og resultatkrav blir utforma ut frå verkeområdet og funksjonen til institusjonane. I dag blir det i hovudsak rapportert om kvantitative mål. Departementet ser det som viktig at det i tillegg vert utvikla kriterium for vurdering av korleis dei kulturpolitiske måla av meir kvalitativ art kan bli oppnådde.

Meldinga drøftar kva for kriterium og krav som bør bli stilte til festivalar og festspel som har status som knutepunkt, og legg fram forslag til eit justert system for vurdering av resultat og oppnådde mål som også inkluderer resultat av kvalitativ art.

Meldinga omhandlar vidare oppnemning av medlemmer til styre for knutepunkta og den allmenne organisasjonsforma for slike verksemder.

Dei fleste verksemdene som har knutepunktstatus i dag, er festspel eller festivalar med musikk som tyngdepunkt i programtilbodet.

Samstundes ser departementet med bakgrunn i dagens knutepunkt at det ikkje bør gå "inflasjon" i knutepunktoppdrag. Nye knutepunkt skal ha ei særskilt grunngeving anten i form av nasjonalt sjangeransvar eller regionalt breiddeansvar.

Meldinga tek ikkje stilling til kva for verksemder som i framtida skal få knutepunktstatus eller det økonomiske tilskotet knytt til slike oppdrag.

1.2 Knutepunktinstitusjonene

I St.prp. nr. 1 (1996-1997) vart det gjort greie for tilskotsdelinga mellom staten og regionane:

"For knutepunktinstitusjonane i Sør-Noreg har staten ansvar for 60 pst., i Nord-Noreg for 70 pst. Regionen har ansvaret for resten av tilskotet (...)"

I proposisjonen er det gitt tilskott som knutepunkt til tolv festivalar og festspel innanfor musikk, teater og litteratur, ti av desse på musikkfeltet og ein for kvart av områda scenekunst og litteratur.

1.2.1 *Festspillene i Bergen*

Festspillene i Bergen vart stifta 6. november 1951. Det første festspelet vart arrangert i 1953.

Festspillene i Bergen fekk knutepunktstatus frå og med 1995.

1.2.2 *Festspillene i Nord-Norge*

Festspillene i Nord-Norge vart første gang arrangert i 1965. Festspela fekk status som knutepunktinstitusjon i 1995.

1.2.3 *Olavsfestdagene i Trondheim*

Dagens festival fører vidare tradisjonen frå Olavsdagene som starta opp i 1962. Olavsfestdagene blir haldne i Trondheim i juli kvart år og fekk knutepunktstatus i 1999.

1.2.4 *Molde International Jazz Festival*

Jazzfestivalen i Molde vart arrangert for første gong i 1961 og skal vere den eldste jazzfestivalen i Europa som har vore i kontinuerleg drift.

Festivalen fekk knutepunktstatus i 2000.

1.2.5 *Førde Internasjonale Folkemusikkfestival*

Førde Internasjonale Folkemusikkfestival vart arrangert første gong i 1990. Festivalen held til i Førde i Sogn og Fjordane og er ein årleg festival i juli månad. Festivalen fekk knutepunktstatus i 2005.

1.2.6 *Ultima Oslo Contemporary Music Festival*

Ultima Oslo Contemporary Music Festival vart arrangert for første gong i 1991. Festivalen blir arrangert i oktober kvart år i Oslo. Ultima fekk knutepunktstatus i 2006.

1.2.7 *Festspillene i Elverum*

Festspillene i Elverum vart etablert i 1973 og blir arrangert i august kvart år. Dei fekk knutepunktstatus i 2006.

1.2.8 *Norsk Litteraturfestival - Sigrid Undset-dagene*

Norsk Litteraturfestival - Sigrid Undset-dagene vart etablert i 1995. Festivalen er lokalisert til Lillehammer og fekk status som knutepunkt frå 2006.

1.2.9 *Notodden Blues Festival*

Notodden Blues Festival vart etablert i 1988 og blir arrangert på Notodden i august kvart år. I august 2007 vart det gjort kjent at Notodden Blues Festival ville bli foreslått som knutepunktinstitusjon frå 2008.

1.2.10 *Per Gynt-stemnet*

Per Gynt-stemnet går tilbake til 1928 og blir arrangert i august kvart år i friluft ved Gålåvatnet i Oppland. Per Gynt-stemnet vil ha knutepunktstatus frå 2008.

1.2.11 *Stiftelsen Horisont/Mela*

Festivalen Mela vart etablert av Norsk kulturråd i 2000, og den første festivalen vart halden same året. Festivalen blir no arrangert i Oslo i august kvart år med Stiftelsen Horisont som ansvarleg arrangør. Stiftelsen Horisont/Mela har knutepunktstatus frå 2008.

1.2.12 *Knutepunkt for rock*

I St.prp. nr. 1 (2006-2007) er det lagt inn midlar til ein knutepunktfestival for rock. I desember 2007 har Øyafestivalen i Oslo fått tilbod om knutepunktstatus. Knutepunktstatusen gjeld frå og med 2008.

1.3 **Departementets vurdering av kriterium for knutepunktstatus**

1.3.1 *Innledning*

Formålet med denne meldinga er å gi knutepunktomgrepet eit fornya innhald ved å presisere det samfunnsoppdraget og kulturansvaret som følgjer av status som knutepunkt. Meldinga gjer også greie for eit justert opplegg for vurdering av mål- og resultatoppnåing gjennom evaluering kvart fjerde år.

Det er i dag stor variasjon mellom knutepunkta både når det gjeld breidde og innretning av kunstnarleg profil, omfang og verksemd. Departementet legg til grunn at det også vil vere slike variasjonar i framtida.

Gjennom det justerte knutepunktomgrepet blir det gjort greie for dei resultatkrava som ligg til grunn for det offentlege tilskotet. Knutepunkta vil ha det til felles at dei har fått oppgaver ut over si ordinære kunstnarlege verksemd og lokale forankring. Innretninga på oppdraget og omfanget vil variere avhengig av profilen til knutepunktet og ressursane.

Departementet legg særleg vekt på følgjande kriterium som grunnlag for vurdering og evaluering av knutepunkta:

- forankring til stad
- festivalaktivitet kvart år
- kunstnarleg leiande
- koordinering og samarbeid
- nasjonal og internasjonal orientering
- nyskapande og utviklingsorientert
- publikumsutvikling
- god ressursutnytting
- regional medverknad.

1.3.1.1 FORANKRING TIL STED

Med få unntak har festivalane og knutepunkta vakse fram over tid og med utgangspunkt i lokale tilhøve, engasjement og behov.

Spreinga av knutepunkt ut over landet er eit bidrag til oppfylling av ønsket om geografisk fordeling av kulturtilbodet.

Organisasjon og anna infrastruktur er ofte bygd opp over lang tid og representerer stor erfaring og kompetanse. Forankring til stad og identitet er difor ein viktig føresetnad for å kunne oppfylle krava til status som knutepunkt.

1.3.1.2 FESTIVALAKTIVITET HVERT ÅR

Eit knutepunkt byggjer på ein publikumsretta festival eller eit festspel av ei viss tidsmessig lengd og eit visst omfang, og som er ein hovudaktivitet kvart år.

Det er ein føresetnad at det er heilårleg drift.

Eit samarbeid mellom knutepunkt, frivillig sektor og næringslivet er ønskeleg.

1.3.1.3 KUNSTNERLIG LEDENDE

Knutepunkta skal ha ein leiande posisjon innanfor sin sjanger og hovudverkeområde. Dei skal produsere og formidle eit kunstnarleg program på høgt nivå.

Knutepunkta skal som hovudregel ha som formål å presentere eit kunstnarleg tilbod innanfor ein sjanger eller eit kunstuttrykk.

Ein føresetnad for statleg støtte til kulturformål er at verksemda formidlar kunst av høg kvalitet til så mange som mogleg.

1.3.1.4 KOORDINERING OG SAMARBEID

Knutepunkta skal - som leiande innanfor sin sjanger eller sitt verkeområde - ta eit ansvar for koordinering og samarbeid mellom andre festivalar eller festspel innanfor same sjanger.

Auka samarbeid vil gi regionar med knutepunkt auka arrangørkompetanse. Det er derfor viktig at regionale styresmakter bidreg til å leggje til rette for slikt samarbeid og følgjer opp det ansvaret som ligg i å ha eit knutepunkt i sin region.

1.3.1.5 NASJONAL OG INTERNASJONAL ORIENTERING

Knutepunkta skal vere nasjonalt og internasjonalt orienterte innanfor sine oppdragsområde.

Det vil vere viktig å delta i internasjonale nettverk med tanke på utveksling av erfaringar, felles produksjonar og samarbeid om program.

Knutepunkta vil ha eit særleg ansvar for at slikt samarbeid kjem andre nasjonale arrangørar og verksemdar til nytte.

1.3.1.6 NYSKAPENDE OG UTVIKLINGSORIENTERT

Knutepunkta skal aktivt medverke til å fornye og utvikle sin sjanger eller si verksemd. Dei skal vere pådrivarar i den generelle utviklinga på kulturområdet. Det vil bli lagt merke til om knutepunkta over tid eksperimenterer og vel dristige kunstuttrykk i programmeringa.

Å vere innovative og utviklingsorienterte i programvalet, i formidlinga av kunst og kultur og i arbeidet med å rekruttere nye publikumsgrupper vil bli viktig i åra framover.

Det vil bli lagt vekt på at knutepunkta skal medverke til nyskaping gjennom eigne idear og produksjonar. Dette oppdraget må vere i samsvar med det ressursmessige grunnlaget for knutepunktet.

1.3.1.7 PUBLIKUMSUTVIKLING

Knutepunkta skal ha ein samla strategisk plan for formidling av kunst til eit breitt publikum.

1.3.1.8 GOD RESSURSUTNYTTING

God ressursutnytting er ein føresetnad for vurdering av knutepunktoppdrag. Verksemda skal vere målretta og skal ha styringssystem som sikrar god kunstnarleg, fagleg og publikumsmessig måloppnåing, og som gir god ressursforvaltning.

Det offentlege tilskotet til knutepunkta er eit viktig grunnlag for drifta. I tillegg bør knutepunkta utvikle andre inntektskjelder, det vil seie eigeninntekter og støtte frå sponsorar.

1.3.1.9 REGIONAL MEDVIRKNING

Det offentlege tilskotet til knutepunkta skal delast mellom stat og region i forholdet 60-40 pst. med unntak for knutepunkta i dei tre nordligaste fylka der fordelinga mellom stat og region skal vere 70-30 pst.

Aktiviteten til knutepunkta vil i stor grad kome vertsregionen til gode på ulike måtar. Det vil derfor vere eit rimeleg krav at regionen legg til rette for gode rammevilkår for knutepunkta.

Knutepunktoppdraget medfører fast offentleg tilskot til drift av verksemda. Knutepunkta skal årleg rapportere til departementet om oppnådde resultat og planar for komande år. Departementet legg vidare opp til ei systematisk evaluering og ein dialog med knutepunkta og lokale og regionale tilskotsparter kvart fjerde år om oppnådde resultat i perioden og føresetnadene for vidare drift.

1.3.2 *Oppdrag for knutepunkt - departementets vurdering*

Dei kriteria som er omtalte ovanfor, gir innhald til det samfunnsoppdraget og kulturansvaret som denne meldinga legg opp til skal følgje statusen som knutepunkt. Samstundes gir kriteria grunnlag for å vurdere korleis verksemdar tek vare på ansvaret og løyser oppdraget.

Omtalen av dagens knutepunkt viser at det er store skilnader mellom knutepunkt. Departementet legg til grunn at det vil vere slike variasjonar også i framtida. Knutepunkt vil dermed ha ulike utgangspunkt og ulikt høve til å ta hand om ansvaret og følgje opp oppgåvene som heng saman med statusen som knutepunkt.

Det er i dag store skilnader i det statlege tilskotet til knutepunkta. For å realisere formålet med meldinga og kriteria som heng saman med knutepunktoppdraget, vil departementet, på bakgrunn av vel underbygde søknader og dokumentasjon av oppnådde resultat, kunne vurdere auka tilskot til dei knutepunkta som har lågast tilskot i dag. Departementet legg til grunn at dei regionale styresmaktene vil bidra til slik auke i tilskota i tråd med fordelingsreglane for tilskot til knutepunkt. Staten yter 60 pst. av det offentlege tilskotet til knutepunkt og regionen 40 pst., med unnatak av knutepunkt i Nord-Noreg der fordelinga mellom staten og regionen er 70 pst. og 30 pst.

Departementets vurdering er at dei ni kriteria utgjer ein samanheng og ein heilskap som bør gjelde generelt for verksemder med knutepunktstatus.

Samstundes ser departementet med bakgrunn i dagens knutepunkt at det ikkje bør gå "inflasjon" i knutepunktoppdrag. Nye knutepunkt skal ha ei særskilt grunngjeving anten i form av nasjonalt sjangeransvar eller regionalt breiddeansvar.

Dei fleste av dagens knutepunkt har som del av sitt formål å vere kunstnarleg leiande innanfor sitt verkeområde på nasjonalt nivå. I tillegg til å presentere norsk kunst og kultur, er dei internasjonalt orienterte i sitt programopplegg og tek del i nettverk med festivalar i andre land om felles produksjonar og utveksling av utøvarar og artistar og om kunnskap om det kunstfeltet dei opererer i. Nettverka er viktige møteplassar for norske og utanlandske arrangørar og utøvarar.

Nokre knutepunkt har ei breiare kunstnarleg innretning og større vekt på det regionale og på ein lokal identitet. Her er det vesentlege å gi eit tilbod til publikum regionalt. Nokre kan ha begge rollene.

Knutepunkt med eit sjangeransvar skal vere leiande og presentere eit program prega av kunstnarleg nyskaping og med utøvarar og artistar av høg nasjonal og internasjonal kunstnarleg standard.

At ein festival har eit særskilt sjangeransvar er ikkje til hinder for ein breiare kunstnarleg profil. Det er også viktig at festivalane med nasjonalt sjangeransvar er ein ressurs i regionen.

I dag har knutepunktfestivalane slik hovedprofil:

- Molde International Jazz Festival, jazz
- Førde Internasjonale Folkemusikkfestival, folke-musikk
- Ultima Oslo Contemporary Music Festival, samtidsmusikk
- Notodden Blues Festival, blues
- Festspillene i Bergen, festspel for musikk og scenekunst
- Mela-festivalen, multikulturell kunst og kultur

- Norsk Litteraturfestival - Sigrud Undset-dagene, litteratur
- Olavsfestdagene i Trondheim, kyrkjemusikk m.m.
- Festspillene i Nord-Norge, festspel for musikk, scenekunst og biletkunst
- Festspillene i Elverum, festspel i eit samarbeid med "Ungdomssymfonikerne"
- Per Gynt-stemnet, scenekunst m.m.

Departementet har gitt Øyafestivalen tilbod om knutepunktstatus for rock.

Dei ulike festivalane står fritt til å bestemme sitt eige formål og sin eigen kunstnarlege profil. Det skal vere armlengds avstand til den frie kunstnarlege leiinga av festivalen. Eventuelle endringar i hovudprofilen vil vere ein viktig premiss i framtidige vurderingar av knutepunktfestivalane.

1.4 Oppnådde mål, styring og kontroll

1.4.1 Evaluering

Knutepunktevalueringa skal ta utgangspunkt i dei presiserte mål- og resultatkrteria som ligg til grunn for statens tilskot til knutepunktet.

Det inneber vurdering av oppnådde resultat når det gjeld dei kriteria som det er gjort greie for i pkt. 1.3.

Det inneber også måling av kvantitative kriterium.

Departementet vil leggje knutepunkta sine eigne, årlege rapportar til departementet til grunn for evalueringane.

Evalueringane bør gjennomførast kvart fjerde år og på grunnlag av oppnådde resultat sidan førre evaluering. Også for den første evalueringa bør ein leggje til grunn eit fireårsperspektiv.

Departementet reknar med at evaluering av oppnådde kvalitative mål vil tilføre kunnskap om og utdjupe forståinga av knutepunkta sine kunstnarlege resultat.

Det er viktig at opplegg og gjennomføring av evalueringane blir gjort på ein måte som er tilpassa det einskilde knutepunktet. Det gjeld også verksemda sitt formål, eigenart og økonomiske ressursar.

Evalueringa skal kunne medverke til kunstnarleg så vel som økonomisk og administrativ utvikling, og med det gjere institusjonen betre i stand til å nå dei oppsette måla. For at evalueringa skal bli ein læreprosess og gi grunnlag for utvikling for dei involverte, må vurdering av resultat og i kva grad måla er nådde, bli lagt opp slik at knutepunkta er aktive medspelarar. Dei regionale tilskoltpartane må også ha oppgåver i samband med evalueringprosessen.

Tildeling av status som knutepunkt kan bli trekt tilbake. Ved starten av ei evaluering må det bli gjort klart for knutepunkta at dersom dei oppsette måla

gjennomgåande berre i liten grad er oppnådde, kan dette medføre tap av knutepunktstatus.

Verksemdene som har knutepunktstatus, jf. pkt. 1.2, må bli gjevne rimeleg tid til å omstille seg og innrette verksemda for å kome kriteria for det justerte knutepunktoppdraget til møtes.

For fleire av knutepunkta vil det også vere naudsynt å styrkje det økonomiske grunnlaget for verksemda. Det vil like vel vere merkbar forskjellar mellom knutepunkta både når det gjeld offentlege tilskot og det høvet dei har til å generere eigeninntekter. Forventningane til dei ulike institusjonane vil derfor måtte bli graderte. Dersom regionen reduserer sitt tilskot vil statens tilskot bli redusert tilsvarende slik at fordelingsnøkkelen 60/40 mellom stat og region står ved lag.

Nye avtalar mellom staten og regionale/kommunale styringsorgan blir inngått med ein fireårshorison som forpliktar staten og dei regionale tilskotspartane i perioden.

Mykje taler for at første evaluering først bør bli gjennomført to år etter at reviderte krav er fastsette.

1.4.2 Oppnevning av styre og valg av organisasjonsform

Det er i dag ein føresetnad for det statlege tilskotet til knutepunkta at staten får oppnemne styreleiar og eitt styremedlem med vararepresentantar.

Departementet vil understreke det viktige ved at knutepunkta har kompetente og velfungerande styre. Det er vanskeleg å få eit styre med for mange medlemmer til å fungere godt. Offentlege styresmakter bør leggje seg dette på sinnet og medverke til at styra blir funksjonsdyktige.

Departementet ser ikkje oppnemning av styremedlem som ein styringsreiskap, men som eit bidrag til å sikre at knutepunkta får kompetente styre som kan sjå til at forvaltninga av verksemda følgjer lover og reglar og at knutepunkta lever opp til dei føresetnadene som staten har sett for tilskotet.

Med referanse til St.meld. nr. 12 (2006-2007) Regionale fortrinn - regional framtid, og Stortinget si handsaming av meldinga, jf. Innst. S. nr. 166 (2006-2007), gjer departementet framlegg om at regionane skal ha større ansvar for oppnemning av styreleiarar og stymedlemmer til region-/landsdelsinstitusjonar og knutepunkt frå 2010. Hovudregelen skal vere at det nye regionale forvaltingsnivået har ansvar for å nemne opp styreleiar og eventuelt nokre av eller alle styremedlemene, men at regjeringa i særskilde høve kan vike frå denne regelen.

Medan ein ventar på at dette blir gjennomført, vil departementet gå inn for at staten nemner opp eitt styremedlem med varamedlem til styre for knutepunkta.

Staten vil konsentrere si styring av knutepunkta gjennom føresetnadene for statstilskotet til desse verksemdene. Departementet vil like vel understreke det viktige i at det ved styreoppnemning blir lagt stor vekt på å oppnemne kompetente styre slik at styret som kollegium har brei kompetanse, både når det gjeld verksemda sine faglege oppgåver og dei økonomiske og administrative oppgåvene.

Dagens knutepunkt er i hovudsak organiserte som stiftingar. Denne organisasjonsforma har ein funne tenleg som rettsleg ramme for samarbeidsprosjekt innanfor kulturforvaltninga.

Departementet legg til grunn at stifting framleis skal vere den vanlege organisasjonsforma for eit knutepunkt. Ein vil like vel ikkje sjå bort frå at andre organisasjonsformer kan bli vurderte i særskilde tilfelle.

Det er under alle omstende ein føresetnad at verksemda er organisert slik at det er mogleg å kontrollere at tilskotet blir brukt i samsvar med formålet.

1.4.3 Styret og ledelsens ansvar for oppfølging og kontroll

Det er styret og den administrative leiinga som har ansvaret for at forvaltninga av verksemdene til ei kvar tid skjer i samsvar med gjeldande lover og forskrifter.

Styret har ei særskild plikt til å passe på at knutepunkta har gode og kvalitetssikra rutinar for å utarbeide budsjett og andre planverkty og at rekneskap og forvaltning av formue blir underlagt gode kontrollrutinar. Den interne kontrollen kan ikkje bli erstatta av den revisjonen som blir utført av ekstern revisor.

Styret må m.a. sørge for at verksemda etablerer, held ved like og etterlever system for god forvaltning og kontroll av økonomien slik at det til ei kvar tid er full oversikt over den økonomiske situasjonen.

Vidare har styret ei særskild plikt til å sjå til at verksemda blir drive i samsvar med statens føresetnader i tilskotsbrevet.

1.5 Gjennomføring

Departementet vil ta initiativ til å følgje opp meldinga overfor dei enkelte knutepunkta og dei regionale og lokale tilskotspartane på bakgrunn av Stortingets handsaming av forslaget.

Det vil bli lagt opp til evaluering av kvar institusjon kvart fjerde år, og på ein slik måte at det årleg blir gjennomført vurdering av nokre av knutepunkta.

2. KOMITEENS MERKNADER

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Gunn Karin Gjøl, Britt Hildeng, Espen Johnsen og Tove Karoline Knutsen, fra Fremskrittspartiet, Ulf

Erik Knudsen og Karin S. Woldseth, fra Høyre, Olemic Thommessen, fra Sosialistisk Venstreparti, May Hansen, fra Kristelig Folkeparti, lederen May-Helen Molvær Grimstad, fra Senterpartiet, Trond Lode, og fra Venstre, Trine Skei Grande, støtter Kultur- og kirkedepartementets gjennomgang av knutepunktens status og er enig i at det foretas en vurdering av kriterier for knutepunktoppdraget. Vedtak om at enkelte institusjoner innen kulturlivet skal kunne få knutepunktstatus, kom i forbindelse med St.meld. nr. 61 (1991-1992) Kultur i tiden, hvor det ble lagt opp til et delt finansieringsansvar mellom statlige og regionale/lokale tilskuddsparter for de institusjonene som ble valgt.

Komiteen viser til at knutepunktinstitusjonene ble tiltenkt en viktig rolle både i det nasjonale, regionale og lokale kulturlivet gjennom satsing på egenproduksjon, formidling og nettverksbygging. Komiteen merker seg at en rapport som ble lagt fram i 1995 om innholdet i knutepunktoppdraget, peker på at viktige kriterier for knutepunktene i framtiden blant annet må fokusere på en kvalitativt bedre formidling, sterkere satsing på barn og unge, bredere geografisk nedslagsfelt, styrking av personalets kompetanse og vektlegging av nettverksbygging.

Komiteen noterer seg at det i St.prp. nr. 1 (2007-2008) er gitt tilskudd til 12 knutepunktfestivaler; 10 innen musikk, 1 innen litteratur og 1 innen scenekunst. Komiteen merker seg også at knutepunktinstitusjoner innen film og billedkunst ikke tas med i denne meldingen, fordi disse omhandles i henholdsvis St.meld. nr. 22 (2006-2007) Veiviseren, og St.meld. nr. 22 (1999-2000) Om arkiv, bibliotek og museum.

2.1 Høring om justerte kriterier for og vurdering av knutepunktoppdrag

Komiteen merker seg departementets forslag til vurderinger av knutepunktoppdraget som ble sendt ut i høringsbrev 22. juni 2007 til i alt 30 høringsinstanser.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, er enig i at forslag til kriterier for knutepunktene som er nedfelt i høringsbrevet, trekker opp viktige mål for institusjoner som har slik status. Det er etter flertallets mening riktig at knutepunktinstitusjonene har fokus på de momenter som er nevnt i notatet; kunstnerisk aktivitet og publikumsutvikling, utvikling av kunstnerisk kvalitet og egenart og ressursutnyttelse. Flertallet merker seg likeledes at høringsnotatet framholder andre forhold som også skal kunne vektlegges for

knutepunktene; å være kunstnerisk ledende innen sin sjanger, være kompetansesenter for regionalt kulturliv, ha regional og lokal tilknytning, internasjonalt rettet virksomhet og synlighet ut fra egenart, samt ha publikumsrettede tiltak gjennom året, eventuelt i samarbeid med andre. Et nytt moment er at knutepunktoppdraget skal være langsiktig, men at dette foreslås evaluert hvert femte år.

Komiteen noterer seg at høringsinstansene gjennomgående er positive til en nærmere definering og klargjøring av knutepunktoppdraget, og til de hovedtrekk for dette som er skissert i høringsnotatet.

2.2 Vurdering av kriterier for knutepunktstatus

Komiteen merker seg departementets kriterier for vurdering og evaluering av knutepunktene, hvor følgende momenter er vektlagt:

- forankring til sted
- festivalaktivitet hvert år
- kunstnerisk ledende
- koordinering og samarbeid
- nasjonal og internasjonal orientering
- nyskapende og utviklingsorientert
- publikumsutvikling
- god ressursutnyttelse
- regional medvirkning

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, er enig i at dette er formålstjenlige kriterier, som samlet sett gir et godt bilde av hvilke parametre som er viktige for å oppfylle knutepunktens oppdrag.

Komiteen viser til noen momenter som kan kommenteres spesielt:

2.2.1 Forankring til sted

Komiteen vil, i likhet med departementet, understreke betydningen av at de knutepunktfestivalene som spesielt omhandles i meldingen, har vokst fram på bakgrunn av et sterkt lokalt og regionalt initiativ. Dette er viktig for å lykkes og for å forankre festivalen i stedlig eierskap og engasjement. Komiteen er enig i at dette skal ha fokus også videre. En slik forankring er en forutsetning for å ivareta geografisk spredning av knutepunktene, rekruttere frivillige til festivalarbeidet og få til samarbeid med næringsliv og samfunnsnivå forøvrig.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, viser til at tilknytning til sted for de fleste knutepunktens del vil dreie seg om forankring til ett spesifikt sted/lokalsamfunn. I

noen tilfeller kan det imidlertid være slik at festivaler veksler mellom et antall steder. Dette er etter flertallets mening ikke til hinder for å ivareta knutepunktets definerte forpliktelser, dersom det legges vekt på å bygge frivillige medarbeiderkorps på de aktuelle steder, initiere samarbeid med lokalsamfunnenes/regionenes aktører innen samfunnsliv, kulturliv og næringsliv, og dersom knutepunktet f.eks. utnytter eventuelt samarbeidspotensial mellom de aktuelle stedene. Flertallet vil understreke at en slik praksis forutsetter at regional finansiering sikres av de lokalsamfunn/regioner som er vertskap for festivalen.

Komiteens medlemmer fra Framskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre har merket seg at forankring til sted og identitet er lagt inn som en forutsetning for å kunne oppfylle kravene til knutepunktstatus. Disse medlemmer mener dette kravet kan virke begrensende i forhold til enkelte festivaler som ellers kan fylle rollen som knutepunkt på en hensiktsmessig måte.

Komiteen mener eksempelvis at arrangementer som Landskappleiken, by:Larm eller Folkelarm kan utvikles til å være viktige kunstneriske knutepunkt som naturlig ville tilfredsstillende viktige målsettinger som meldingen skisserer for knutepunktinstitusjonene. Denne typen arrangementer har god forankring og identitet gjennom sin tilknytning til en eller flere organisasjoner.

Komiteens medlemmer fra Framskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre viser til at så vel organisasjonstilknytningen som det at arrangementene ambulerer, gir bedre muligheter for å få et nasjonalt nedslagsfelt enn det festivaler med fast lokal forankring gjerne oppnår.

Disse medlemmer mener man i denne sammenheng også bør åpne for andre modeller når det gjelder lokal og regional medfinansiering enn det som følges i dag.

Disse medlemmer vil også påpeke at kravet om lokal forankring kan virke overflødig fordi det alt overveiende antall festivaler, av en viss størrelse, er vokst frem fra lokale initiativer der betydelig frivillighet og lokal støtte ligger til grunn for festivalens eksistens.

Disse medlemmer fremmer i lys av dette følgende forslag:

"Forankring til sted legges ikke til grunn som kriterium for knutepunktstatus."

2.2.2 Festivalaktivitet hvert år

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, er enig i at det er viktig med festivalaktivitet hvert år. Det bidrar til kontinuitet, styrker knutepunktene stedlige og kulturelle tilhørighet, og gjør at institusjonene bedre kan ivareta sine ulike forpliktelser som knutepunkt. I noen tilfeller kan imidlertid biennaler eller triennaler ha en slik funksjon. En slik organisering vil etter flertallets mening kunne være aktuelt dersom festivalen har internasjonalt samarbeid og nedslagsfelt, og derfor trenger noe lengre planleggingshorisont.

Komiteens medlemmer fra Framskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre mener det sentrale kriterium bør være krav til kontinuerlig drift av noen størrelse. Eksempelvis krav til fast ansatt ledelse på heltid. Poenget er ikke at festivalen avvikles årlig, men hvilken faglig rolle virksomheten kan spille i forhold til utviklingen på feltet. Hvorvidt festivalen bør gå hvert år, eller om den kan være en biennale, eventuelt en triennale, bør det derfor være rom for den enkelte arrangør å diskutere. Særlig gjelder dette der spørsmålet om arrangementets hyppighet er begrunnet på bakgrunn av kvalitative og kunstnerisk relevante argumenter. Eksempelvis kan dette gjelde dersom man vil utvikle festivaler innenfor smale genre, eksempelvis innenfor elektronisk kunst.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

"Kriteriet om festival hvert år erstattes med krav til kontinuerlig drift i et omfang egnet til å fylle rollen som faglig knutepunkt innenfor sin sjanger."

2.2.3 Kunstnerisk ledende

Komiteen merker seg at departementet legger vekt på at knutepunktene skal ha en ledende posisjon innen sin sjanger og hovedvirkeområde. Komiteen er enig i at det må knyttes krav til kunstnerisk kvalitet for knutepunktene, men understreker i likhet med enkelte av høringsuttalelsene at man må unngå å vurdere kunstnerisk kvalitet ut fra en hierarkisk modell, der noen alltid står øverst. Også andre høringsinstanser bemerker at det kan være problematisk å gi begrepet "kunstnerisk ledende" et eksakt innhold. Komiteen legger til grunn at oppfatningen av hva som er kunstnerisk ledende, vil måtte innebære at man ser kvalitet i et helhetlig perspektiv hvor knutepunktene evne til nyskaping og utvikling, til satsing på særpreg og egenart og på evne til profesjonalisering i alle ledd, blir tatt med i vurderingen. Komiteen legger vekt på at knutepunktinstitusjoner programmerer ut fra egne, originale ideer og egenproduksjoner, og

støtter departementets vurdering av at dette er positivt. Det vil således etter komiteens mening være riktig å vurdere kvalitetsmessig måloppnåelse for knutepunktene i lys av flere forhold, og blant annet vurdere dette ut fra hvilke økonomiske og personalmessige ressurser den enkelte institusjon rår over.

Komiteen vil for øvrig understreke at kvalitetsbegrepet i utgangspunktet må være løsrevet fra om hvorvidt en institusjon defineres som lokal, regional eller nasjonal. Ofte kan de mest særpregede lokale uttrykk holde høy kunstnerisk kvalitet, og vise seg som interessante for både et nasjonalt og et internasjonalt publikum.

2.2.4 Koordinering og samarbeid

Komiteen støtter departementets syn på at knutepunktinstitusjonene må ha et ansvar for koordinering og samarbeid mellom andre festivaler eller festspill. Dette vil etter komiteens mening gi styrke og legitimitet til knutepunktet i sin region, og bidra til positiv kulturell vekst og kompetansebygging. Det er imidlertid viktig at dette kan tilpasses den kapasitet og de ressurser det enkelte knutepunkt har. Komiteen vil understreke at slikt samarbeid særlig vil kunne gi god synergieffekt dersom det fokuseres på arrangørkompetanse, frivillighetsrekruttering, logistikk og andre tekniske/praktiske sider ved et arrangement. Dette er områder som ikke direkte berører kunstneriske eller programspekifikke forhold, og som derfor kan bidra til samarbeid på tvers av sjangre og kunstformer - noe som etter komiteens mening vil være positivt. Komiteen merker seg at høringene i den forbindelse nevner paraplyorganisasjonen "Norske Festivaler", og er enig i at denne kan være et egnet forum for samarbeid.

2.2.5 Nyskapende og utviklingsorientert

Komiteen er enig i at det å være nyskapende og utviklingsorientert er viktige forpliktelser for knutepunktene. Dette er begreper som kan omfatte både programmering, formidlingsstrategier og teknisk/praktisk avvikling. Komiteen vil understreke at dette er relevante begreper for knutepunktfestivaler innen alle sjangere og kunstuttrykk, også der ulike former for tradisjonskultur utgjør hoveddelen av programmet.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre viser til at begrepet nyskapende som kriterium i enkelte tilskuddsordninger virker ekskluderende i forhold til tradisjonsstoff og klassisk materiale. Disse medlemmer legger til grunn at begrepet nyskapende i denne sammenheng ikke er å forstå på en slik måte.

2.2.6 Regional medvirkning

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, er enig i at regional/lokal medvirkning av finansiering er viktig med tanke på å styrke stedlig og regionalt eierskap til knutepunktet. Flertallet støtter meldingens resonnemerer knyttet til dette. Flertallet vil understreke at mange knutepunktinstitusjoner, uavhengig av beliggenhet, favner bredt nasjonalt og internasjonalt, både når det gjelder programinnhold og publikumsnedslag. Flertallet mener at dette ikke står i motsetning til at knutepunktinstitusjoner har en finansiering der stat, region og kommune deltar etter en gitt fordeling, og understreker samtidig at institusjoner som er definert som nasjonale har en helt annen finansieringsordning.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre og Venstre mener det i gitte tilfeller også må være rom for å vurdere andre modeller når det gjelder lokal og regional medfinansiering enn hovedregelen om 60-40-fordelingen som praktiseres i dag. Disse medlemmer mener dette kan være aktuelt for ambulerende festivaler med sterk organisasjonstilknytning.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre vil understreke at dette typisk kan være festivaler som har et bredere nedslagsfelt og aktivitet enn en enkelt kommune eller region, herunder for eksempel festivaler i forbindelse med folkemusikk og -dans.

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti og Venstre vil videre påpeke at det finnes en rekke kulturinstitusjoner og -arrangementer i Oslo som har en nasjonal funksjon, og at dette pålegger staten et særlig ansvar for samarbeid med byen i forhold til finansiering. Staten må påse at det ikke påligger Oslo kommune en urimelig økonomisk belastning å være vertskap for slike kulturinstitusjoner og -arrangementer.

2.2.7 Finansiering

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, merker seg at meldingen legger opp til at de knutepunktfestivalene som har lavest finansiering skal kunne gis et løft, og at dette vil kunne bidra til at knutepunktene får tilstrekkelig finansiering for sin virksomhet. Flertallet vil forøvrig vise til at Løken-utvalget, som skal legge fram endelig innstilling i juni i år, også vil se på finansieringskilder og finansieringsmåter i kulturlivet.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre mener det å avskjære festivaler med statlige tilskudd fra å kunne søke prosjektstøtte fra Norsk kulturråd ikke er hensiktsmessig. Oppbyggingen av et festivalprogram vil alltid måtte handle om entrepenørskap der man finner optimale løsninger mellom flere finansieringskilder. Norsk kulturråds støtteordninger faller naturlig inn som en del av dette. Dersom Regjeringen likevel ønsker å gjennomføre en slik regel, må dette i det minste gjøres samtidig som man foretar en oppjustering av tilskuddsnivået for institusjonene. Det å avskjære fra muligheten til å søke prosjektstøtte fra Norsk kulturråd er faktisk sett en premissendring i forhold til hva som ble lagt til grunn da dagens tilskuddsnivå ble fastlagt. Det er således svært ulikt i hvilken grad institusjonene har økonomisk volum til å kompensere for bortfallet.

Disse medlemmer fremmer således følgende forslag:

"Knutepunktfestivaler må stå fritt til å søke andre offentlige tilskuddsordninger til utvikling av sine prosjekter."

2.3 Oppnådde mål, evaluering og styring

Komiteen er fornøyd med at departementet vil se på de statlige tilskuddene for knutepunktinstitusjonene, med tanke på å øke bevilgningene til de som har lavest tilskudd i dag. Komiteen er enig i at dette må sees i sammenheng med de mål som meldingen legger til grunn, og på bakgrunn av det enkelte knutepunkts søknader og resultater.

2.3.1 Evaluering

Komiteen legger til grunn at man i evalueringen av det enkelte knutepunkt finner gode og formålstjenlige evalueringsmåter, som ivaretar prinsippet om armlengdes avstand og som tar utgangspunkt i knutepunktens egne definerte mål. Komiteen merker seg at departementet legger opp til en bred evaluering, med mange parter involvert, hvor også institusjonene selv og de regionale tilskuddsparter bidrar. Komiteen er enig i en slik framgangsmåte. Det er etter komiteens mening viktig at evalueringen har fokus på knutepunktens forskjellighet, og komiteen er tilfreds med at meldingen også understreker dette. Komiteen merker seg at departementet foreslår at knutepunktene skal evalueres hvert fjerde år.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre viser til at meldingen legger opp til at det skal innhentes eksternt bistand i forbin-

delse med evalueringen av knutepunktfestivalene. Disse medlemmer støtter dette.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Venstre mener det også bør vurderes om andre organer enn departementet selv kan gjennomføre evalueringen, eksempelvis Norsk kulturråd som også administrerer den generelle tilskuddsordningen for festivalene.

2.3.2 Styring

Komiteen støtter departementet i at knutepunktene må ha gode og velfungerende styrer.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet og Høyre, er enig i at man med referanse til St.meld. nr. 12 (2006-2007) Regionale fortrinn - regional framtid, etter hvert ser på hva som er formålstjenlig praksis for oppnevning av styremedlemmer. Flertallet merker seg at departementet legger til grunn at stiftelse vil bli den vanligste selskapsformen for knutepunktene også i framtiden. Flertallet er enig i dette. Departementet tilføyer at man kan vurdere andre organisasjonsformer der dette er naturlig.

Komiteen er enig i at statens styring med knutepunktinstitusjonene må ha fokus på at forutsetningene for statstilskudd blir oppfylt, og at tilskudd til knutepunktene blir brukt i samsvar med formålet. Komiteen vil i den forbindelse legge til grunn at departementet spesielt vil fokusere på at knutepunktfestivalenes generelle virksomhet, uavhengig av organisasjons- og selskapsform, oppfyller de krav som er satt for knutepunktoppdraget.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre mener staten gjennom den rapportering, kontroll og evaluering som følger de statlige bevilgningene og tildelingen av status som knutepunktsinstitusjon, har tilstrekkelig makt over knutepunktsinstitusjonene. Disse medlemmer mener således det ikke er ønskelig med offentlig oppnevning av styremedlemmer til disse virksomhetene. Disse medlemmer mener knutepunktsinstitusjonene gjennom sine vedtekter må utarbeide ordninger for valg av nye styremedlemmer. Disse medlemmer mener valg av styre er en viktig prosess som kan virke vitaliserende på institusjonene.

Disse medlemmer vil i denne forbindelse understreke at offentlig oppnevning av styremedlemmer kan gå på bekostning av den enkelte knutepunktinstitusjons kunstneriske egenart og veivalg, noe disse medlemmer oppfatter som svært uheldig.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

"Knutepunktinstitusjonene forutsettes å tilpasse sine vedtekter slik at valg av styremedlemmer kan skje uten offentlig innblanding."

2.4 Konklusjon

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, er tilfreds med at departementet legger fram en melding om knutepunktinstitusjonene og er enig i de hovedkonklusjoner og mål som blir trukket opp i meldingen.

Komiteen støtter departementets vektlegging av knutepunktinstitusjonene som "nav" og motorer i det regionale og nasjonale kulturliv, og er av den oppfatning at knutepunktene, med sin geografiske spredning og sitt kunstneriske mangfold, er av stor betydning for kulturlivet i hele landet.

3. FORSLAG FRA MINDRETALL

Forslag fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre:

Forslag 1

Forankring til sted legges ikke til grunn som kriterium for knutepunktstatus.

Forslag 2

Kriteriet om festival hvert år erstattes med krav til kontinuerlig drift i et omfang egnet til å fylle rollen som faglig knutepunkt innenfor sin sjanger.

Forslag 3

Knutepunktfestivaler må stå fritt til å søke andre offentlige tilskuddsordninger til utvikling av sine prosjekter.

Forslag 4

Knutepunktinstitusjonene forutsettes å tilpasse sine vedtekter slik at valg av styremedlemmer kan skje uten offentlig innblanding.

4. KOMITEENS TILRÅDING

Komiteen viser til meldingen og til sine merknader og rår Stortinget til å gjøre slikt

vedtak:

St.meld. nr. 10 (2007-2008) - om kriterium for knutepunktstatus og vurdering av gjennomføring av knutepunktoppdraget - vedlegges protokollen.

Oslo, i familie- og kulturkomiteen, den 6. mars 2008

May-Helen Molvær Grimstad

leder

Tove Karoline Knutsen

ordfører

